

Sygn. akt III AUa 895/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 3 września 2015 r. w Szczecinie

sprawy H. Ł.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o wysokość świadczenia

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 6 października 2014 r. sygn. akt IV U 816/14

- zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przyznaje ubezpieczonemu H. Ł. prawo do przeliczenia emerytury zgodnie z treścią art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 1440) poczynając od maja 2014 roku,
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. na rzecz H. Ł. kwotę 30 zł (trzydzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 895/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 czerwca 2014 roku znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. odmówił ponownego przeliczenia emerytury według nowych zasad ubezpieczonemu H. Ł.. Organ jako przyczynę odmowy podał to, że świadczenie zostało ubezpieczonemu przyznane od 8 maja 2009 roku na wniosek z dnia 30 maja 2008 roku oraz podjęto wypłatę świadczenia od 1 marca 2012 roku.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł ubezpieczony, który domagał się uznania jego wniosku o ponowne przeliczenie emerytury według nowych zasad jako zasadne, zobowiązanie organu rentowego do ponownego przeliczenia emerytury według nowych zasad, a w sytuacji gdy emerytura po przeliczeniu będzie korzystniejsza, o zobowiązanie organu rentowego do wyrównania emerytury wraz z odsetkami od dnia złożenia wniosku. Powołał on również uchwały i wyroki domagając się ich uwzględnienia w decyzji.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania i o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych. Organ wskazał, że tylko ubezpieczeni, którzy osiągnęli powszechny wiek emerytalny i który po 31.12.2008 r. składają pierwszy wniosek o emeryturę, mają przywilej wynikający z art. 55 dotyczący wyboru sposobu obliczenia emerytury według nowych czy dotychczasowych zasad. Przywileju tego nie posiadają ubezpieczeni, którzy przed 1.10.2009 r. nabyli prawo do wcześniejszej emerytury, która to emerytura została obliczona na dotychczasowych zasadach zgodnie z obowiązującymi przepisami w dacie złożenia wniosku o taką emeryturę. W związku z tym ubezpieczony nie spełnia warunków do obliczenia jego emerytury według nowych zasad na podstawie art. 26. Organ rentowy zaznaczył, że wskazywane przez ubezpieczonego uchwały oraz wyroki zostały podjęte w indywidualnych sprawach i nie wiążą organu rentowego, a co za tym idzie, nie mogą stanowić podstawy do zmiany stanowiska organu rentowego.

Wyrokiem z dnia 6 października 2014 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie ubezpieczonego. Sąd wydał rozstrzygnięcie w oparciu o następujący stan faktyczny i podstawę prawną.

H. Ł. urodził się (...). Wniosek o wcześniejszą emeryturę złożył 21 maja 2008 roku na podstawie art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Emerytura została przyznana ubezpieczonemu od dnia 8 maja 2008 roku. Podstawę wymiaru stanowiło wynagrodzenie od stycznia 1998 roku do grudnia 2007 roku, a wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 248,18%. Ubezpieczony kontynuował zatrudnienie, w związku z czym wypłata emerytury podlegała zawieszeniu. Wniosek o przeliczenie emerytury ubezpieczony złożył 28 lipca 2008 r. domagając się uwzględnienia zarobków uzyskanych po przyznaniu emerytury. Przeliczony przez organ rentowy wskaźnik wyniósł 253,20% i został ograniczony do 250%. Ubezpieczony w dalszym ciągu kontynuował zatrudnienie.

3 kwietnia 2012 roku H. Ł. przedłożył w organie rentowym świadectwo pracy, które wskazywało, że stosunek pracy został rozwiązany z dniem 20 marca 2012r. Organ rentowy przeliczył wysokość świadczenia i podjął wypłatę emerytury decyzją z dnia 19 kwietnia 2012 r.

Ubezpieczony podjął ponownie pracę 30 marca 2012 r., a w dniu 31 grudnia 2013 r. rozwiązał stosunek pracy. Decyzją z dnia 24 stycznia 2014 r. organ rentowy przeliczył emeryturę ubezpieczonemu, a wskaźnik podstawy wymiaru świadczenia wyniósł 253,20% (ograniczony do 250%). Ubezpieczony ponowił wniosek o przeliczenie świadczenia w dniu 29 maja 2014 r. na zasadach emerytury kapitałowej jednakże organ rentowy sporną decyzją odmówił mu przeliczenia emerytury zgodnie z żądaniem wniosku.

Sąd Okręgowy wskazał, iż przedmiotem sporu jest sposób liczenia świadczenia emerytalnego ubezpieczonego. Ubezpieczony domaga się wyliczenia emerytury na podstawie art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, natomiast organ rentowy twierdzi, że przepis ten nie może mieć zastosowania do ubezpieczonego ze względu na fakt, że już wcześniej wystąpił on z wnioskiem o emeryturę i uprawnienie takie uzyskał już w 2008 roku.

Sąd Okręgowy przytoczył tezę uchwały Sądu Najwyższego w sprawie II UZP 4/13 i wskazał, iż konsekwencją tej uchwały jest wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2013 r. w sprawie II UK 424/12. Sąd pierwszej instancji jednak nie zgodził się z prezentowanym przez Sąd Najwyższy stanowiskiem, w myśl którego art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS dotyczy każdego ubezpieczonego, który spełnia warunki do uzyskania emerytury na podstawie art. 27 tej ustawy i który kontynuował ubezpieczenie emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego, zaś z wnioskiem o przyznanie emerytury wystąpił po dniu 31 grudnia 2008 r. W przypadku osób

spełniających wymienione kryteria, emerytura może być obliczona na podstawie art. 26 ustawy emerytalnej, jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53 tej ustawy. Treść art. 55 ustawy emerytalnej w zasadzie jest oczywista i nie powinna budzić wątpliwości interpretacyjnych. Norma wyrażona w przepisie pozwala skorzystać z przywileju kapitałowego ustalenia wysokości świadczenia emerytalnego ubezpieczonym, którzy urodzili się przed dniem 1 stycznia 1949 roku, osiągnęli ustawowy wiek emerytalny określony w ust. 2 albo 3, a także legitymują się okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn (z zastrzeżeniem art. 27a).

Sąd pierwszej instancji wskazał, iż problem przywołanych orzeczeń sprowadził się do rozstrzygnięcia, czy art. 55 u.e.r.f.u.s. dotyczy wyłącznie tych ubezpieczonych, w stosunku do których prawo do emerytury nie zostało wcześniej ustalone, czy też odnosi się do wszystkich ubezpieczonych spełniających warunki określone przez przepis, bez względu na to, czy legitymują się statusem emeryta czy też nie.

W przywołanych orzeczeniach Sąd Najwyższy wyraził pogląd, w myśl którego nie istnieją przeszkody prawne go objęcia zakresem przywileju określonego w art. 55 również tych ubezpieczonych w stosunku, do których prawo do emerytury zostało ustalone już wcześniej. Sąd Okręgowy wskazał, iż trudno jest się zgodzić z tezą, że w świetle obowiązujących przepisów uprawnione jest twierdzenie o występowaniu „wielości emerytur” w polskim systemie prawnym. Jednocześnie uznał, że istota prawa do emerytury sprowadza się do uprawnienia do świadczenia z ubezpieczenia społecznego w sytuacji zaistnienia ryzyka emerytalnego czyli utraty możliwości świadczenia pracy ze względu na wiek ubezpieczonego. Przez ustawodawcę została wprowadzona pewna modyfikacja warunków nabycia prawa do emerytury w postaci różnego wieku emerytalnego oraz zróżnicowanego okresu składkowego i nieskładkowego, co dotyczy w szczególności osób pracujących w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Odmiennych warunków ustalenia prawa do emerytury nie należy interpretować jako podstawy do nabywania przez ubezpieczonych różnych uprawnień. Zaistnienie ryzyka emerytalnego, w każdym przypadku, stanowi bowiem podstawę ustalenia tego samego prawa do emerytury. Odnosząc powyższe rozważania do postulowanej przez Sąd Najwyższy koncepcji „wielości emerytur” Sąd Okręgowy zauważył, że jeżeli ryzyko emerytalne stanowi utratę możliwości zarobkowania ze względu na wiek i warunki pracy, to przyjęcie tezy, że można wielokrotnie tracić zdolność do pracy ze względu na wiek i warunki pracy, jawi się jako wysoce kontrowersyjne, a analiza przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS w całości uzasadnia prezentowane stanowisko. Również wbrew postawionej przez Sąd Najwyższy tezie w przedmiotowym orzeczeniu, ustawa nie przewiduje wielości świadczeń emerytalnych. W art. 3 ustawodawca posłużył się pojęciem „emerytury” w liczbie pojedynczej, a na podstawie analizy językowej zawartości przepisu należy stwierdzić, że jedyne odstępstwo od zasady traktowania emerytury jako jednego uprawnienia stanowi emerytura częściowa. Zdaniem Sądu pierwszej instancji również art. 21 dotknięty jest wadą redakcyjną. Treść tego przepisu odnosi się do wysokości podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego w sytuacji, gdy ubezpieczony był wcześniej uprawniony do jakiegokolwiek świadczenia z ubezpieczenia społecznego, tj. renty, emerytury lub świadczenia przedemerytalnego. Jednak norma prawna zawarta w tym przepisie określa jedynie sposób liczenia podstawy wymiaru świadczenia i umożliwia osobie korzystającej z emerytury wcześniejszej, po osiągnięciu przez nią powszechnego wieku emerytalnego, ponowne wyliczenie wysokości świadczenia z uwzględnieniem zasad wynikających z tego przepisu. Nie można jednak na tej podstawie twierdzić, że możliwe jest wielokrotne przechodzenie tej samej osoby na emeryturę. Przyjęcie tezy Sądu Najwyższego o „wielości emerytur” wskazywałoby na to, że skoro jednej osobie przysługuje jednocześnie wiele emerytur ustalonych na podstawie różnych przepisów, to nie ma przeszkód, aby taka osoba mogła otrzymywać świadczenia związane z każdym rodzajem emerytury, co jest nie do przyjęcia.

Sąd Okręgowy zaznaczył również, iż nie sposób pominąć faktu, że ustawodawca przewidział możliwość skorzystania z emerytury kapitałowej przez tych ubezpieczonych, którzy nabyli uprawnienie emerytalne na „starych zasadach”. Mając na uwadze przepisy regulujące tę kwestię trudno przyjąć, że art. 55 ustawy reguluje tę sama instytucję, ale w zupełnie odmienny sposób. Treść art. 55 w relacji do art. 25 staje się racjonalna jedynie pod warunkiem przyjęcia, że dotyczy osób, które wystąpiły o ustalenie prawa do emerytury po 31 grudnia 2008 r.

Sąd pierwszej instancji uznał, że zarówno analiza przepisów ustawy, jak też wypracowane stanowisko doktryny prowadzą do wniosku, że emerytura traktowana jako ustalenie prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego jest prawem, które powstaje z chwilą złożenia stosownego wniosku i po spełnieniu warunków określonych ustawą. Stanowisko o „wielości emerytur” należy uznać za nieuprawnione. Nie można również zgodzić się z tezą Sądu Najwyższego, w myśl której bez znaczenia dla zastosowania normy prawnej zawartej w art. 55 ustawy o emeryturach i rentach pozostaje okoliczność, czy ubezpieczony ma ustalone prawo do emerytury czy też nie. Ratio legis art. 55 sprowadza się do umożliwienia wyliczenia wysokości świadczenia na zasadach kapitałowych osobom, które spełniły warunki emerytury przed 1 stycznia 2009 roku, ale kontynuowały ubezpieczenie i nie korzystały z prawa do emerytury.

Zdaniem Sądu Okręgowego uznanie zasadności stanowiska Sądu Najwyższego stanowiłoby jednocześnie aprobatę dla znacznego uprzywilejowania osób korzystających z prawa do wcześniejszej emerytury, co oznacza jednak dyskryminujące traktowanie pozostałych. Art. 14 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka zakazuje wszelkich form dyskryminacji. Za sprzeczne z regułą antydyskryminacyjną należy uznać każdą wykładnię przepisów, która w konsekwencji prowadzi do uprzywilejowania jednej grupy podmiotów objętych zakresem przepisu względem innych podmiotów. W związku z powyższym jeżeli możliwa jest interpretacja treści przepisu, która unika tego rodzaju komplikacji, to należy domniemywać, że jest ona bliższa intencjom racjonalnego ustawodawcy. A mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uznania roszczenia ubezpieczonego, gdyż nie znajduje ono oparcia w ustawie. W rezultacie czego jego odwołanie zostało oddalone.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodził się ubezpieczony i zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez jego niewłaściwą wykładnię i tym samym uniemożliwienie pozytywnego załatwienia jego wniosku do ZUS o przeliczenie emerytury na podstawie art. 26 w zw. z art. 55 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z FUS (Dz.U. z 2013 r. poz. 1440 z późn. zm.) w kontekście uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 lipca 2013 r. sygn. akt II UZP 4/13.

Wskazując na powyższy zarzut apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku zgodnie z żądaniem zawartym w pozwie z dnia 24 czerwca 2014 roku oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych. Ubezpieczony wskazał, iż spełnia przewidziane przepisami warunki do nabycia emerytury kapitałowej i nie ma przeszkód do przyznania mu tego świadczenia. Powołał się na odmiennie, od prezentowanego przez Sąd Okręgowy, stanowisko Sądu Najwyższego, wyrażone w wyrokach, w szczególności z dnia 19 marca 2014 r. sygn. I UK 345/2013, z 10 lipca 2013 r. sygn. II UK 424/2012. Wskazał również, że w identycznej sprawie i przy takich samych parametrach wnioskowo-emerytalnych jego znajomemu przeliczono emeryturę według zasad kapitału początkowego, co dodatkowo umotywoowało go do wniesienia apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego H. Ł. okazała się uzasadniona.

Sąd Apelacyjny nie podzielił odmiennych poglądów Sądu Okręgowego przedstawionych w pisemnych motywach uzasadnienia zaskarżonego wyroku na tle wykładni Sądu Najwyższego w zakresie stosowania art. 55 ustawy emerytalno-rentowej. W ocenie Sądu Okręgowego „zasadniczy problem przywołanych orzeczeń sprowadza się do rozstrzygnięcia, czy art. 55 u.e.r.f.u.s. dotyczy wyłącznie tych ubezpieczonych, w stosunku do których prawo do emerytury nie zostało wcześniej ustalone, czy też odnosi się do wszystkich ubezpieczonych spełniających warunki określone przez przepis, bez względu na to, czy legitymują się statusem emeryta czy też nie”. Zdaniem Sądu Okręgowego „trudno zgodzić się z tezą, że w świetle obowiązujących przepisów uprawnione jest twierdzenie o występowaniu „wielości emerytur” w polskim systemie prawnym”.

Wbrew argumentom Sądu Okręgowego, polski system prawny przewiduje kilka rodzajów emerytur. W szczególności, uwzględniając rozważania Sądu Najwyższego na tle art. 55 ustawy emerytalno-rentowej, należy zaakcentować, że ubezpieczeni, urodzeni przed dniem 1 stycznia 1949r. nabywają uprawnienia emerytalne po osiągnięciu wieku emerytalnego i wykazaniu odpowiedniego stażu ubezpieczeniowego (okresów ubezpieczenia). W polskim prawie

ubezpieczeń społecznych stosuje się różne kryteria dyferencjacji wieku emerytalnego: płeć, rodzaj pracy (zatrudnienie w szczególnych warunkach lub charakterze), przyczyny niezdolności do pracy (inwalidztwo na skutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, inwalidztwo wojenne lub wojskowe), kombatanctwo, dłuższy staż ubezpieczeniowy i inne. Skutkiem zróżnicowania przesłanek wpływających na ustalenie wieku emerytalnego jest występowanie kilka rodzajów emerytur:

- emerytura w wieku powszechnym (art. 27),
- emerytura w wieku powszechnym przyznawana z urzędu zamiast pobieranej renty z tytułu niezdolności do pracy (art. 27a),
- emerytura w wieku powszechnym przy obniżonym stażu (art. 28),
- emerytury wcześniejsze (art. 29-31),
- emerytury w wieku obniżonym (niższym, art. 32-45),
- emerytury bez względu na wiek (art. 88) Karty Nauczyciela w związku z art. 32 ust. 5, art. 50e i art. 186 ust. 4).

W świetle powyższego oczywistym jest, że na emeryturę można przechodzić kilkakrotnie, zaś przy obliczaniu wysokości świadczenia stosuje się również art. 21 ust. 2 pkt 1 ustawy. Należało więc uznać za trafny zarzut apelującego, że Sąd Okręgowy w Koszalinie błędnie podzielił stanowisko organu rentowego, niezgodnie z linią orzecniczą Sądu Najwyższego. Sąd odwoławczy podziela w pełni utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego na tle stosowania art. 55 ustawy emerytalno-rentowej, m.in.: uchwałę z dnia 4 lipca 2013r. II UZP 4/13, wyroki: z dnia 10 lipca 2013r. II UK 424/12, z dnia 4 września 2013r. II UK 23/13, z dnia 7 listopada 2013r. II UK 143/13, z dnia 29 stycznia 2014r. I UK 411/13, z dnia 19 marca 2014r. I UK 345/13, a także orzecznictwo sądów apelacyjnych, m. in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 18 marca 2014r. III AUa 1223/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 8 stycznia 2014r. III AUa 691/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 16 lipca 2013r. III AUa 2125/12, wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 9 lipca 2013r., III AUa 302/13, wyroki Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 30 stycznia 2013r. III AUa 1986/12, i z dnia 19 marca 2015 r. III AUa 58/15.

Ubezpieczony spełnił wszystkie przesłanki, które są wymagane przez ustawodawcę do ponownego obliczenia wysokości emerytury. Organ rentowy niezasadnie odmówił ubezpieczonemu takiego przeliczenia. H. Ł. po ustaleniu prawa do świadczenia emerytalnego w dalszym ciągu kontynuował zatrudnienie i podlegał ubezpieczeniom społecznym. Uzyskanie wcześniejszej emerytury nie wyłącza w żaden sposób zastosowania regulacji przewidzianej w art. 55 u.e.r.f.u.s. Organ rentowy winien przeliczyć emeryturę ubezpieczonemu według nowych zasad, jak i według dotychczasowych, a następnie przyznać świadczenie w wyższej wysokości. Pozbawienie takiego uprawnienia stanowi dyskryminację osób, które po uzyskaniu prawa do świadczenia emerytalnego w dalszym ciągu pracowały i odprowadzały składki na ubezpieczenia społeczne. Orzecznictwo wskazuje także, że art. 55 ustawy nie zawiera zastrzeżenia, że wniosek o przejście na emeryturę w powszechnym wieku ma być pierwszym wnioskiem o przejście na emeryturę. W związku z powyższym, jeżeli spełnione zostały wszystkie przesłanki do przyznania świadczenia emerytalnego w myśl omawianego przepisu, to świadczenie takie winno być przyznane i to niezależnie od tego, czy wniosek został złożony po raz pierwszy czy nie. Odmowa przyznania świadczenia ze względu na okoliczność, że wniosek o świadczenie emerytalne składany jest po raz kolejny, jest niezgodna z obowiązującymi przepisami prawa.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i orzekł co do istoty sprawy.

SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko SSA Zofia Rybicka-Szkibiel